

بسمه تعالی
مجلس شورای اسلامی
دوره دوم - سال دوم
۱۳۶۴ - ۱۳۶۵

۵
۲

شماره ترتیب چاپ ۹۶۲

شماره دفتر ثبت ۳۳۲

شماره ۸۱۶۲۸

تاریخ ۱۳۶۴/۱۰/۱۲

برادر گرامی حجت الاسلام والمسلمین آقای هاشمی رفسنجانی
ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

لایحه تبدیل شورای سرپرستی زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور به سازمان
زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور که بنا به پیشنهاد شماره ۱۵/۳۱۰۷ مورخ ۶۴/۹/۴
دادگستری جمهوری اسلامی ایران در جلسه مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱ هیات وزیران بتصویب
رسید ماست به پیوست تقدیم و تقاضای تصویب آنرا با قید یک فوریت دارد.

نخست وزیر

میرحسین موسوی

قانون اساسی در اصل یکصد و پنجاه و هشتم ضمن برشمردن وظایف قوه قضائیه این
قوه را مسؤل ستحق ساختن عدالت و نیز وظایفی چند ، از جمله دو وظیفه زیر (بند های
۵۴) اعلام مینماید .

" ۴ - کشف جرم و تعقیب و مجازات و تعزیر مجرمین و اجرای حدود و مقررات مسدود
جزائی اسلام "

" ۵ - اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین "

تعقیب و مجازات و تعزیر مجرمین و اجرای حدود و مقررات جزائی ، با توجه به مقررات
مدون اسلامی ، مسانده مجازات و نیز زندان را مطرح میسازد ، علاوه بر آن مطابق بند ۵ ،
قوه قضائیه موظف است ، اقدامات مناسب را به منظور ،

اولاً - پیشگیری از وقوع جرم
ثانیاً - اصلاح مجرمان .

بعمل آورد . پیشگیری از وقوع جرم ، دارای صور مختلف است که سه صورت آن به شرح زیر است .

الف - پیشگیری از " وقوع جرم بطور مکرر "

ب - پیش بینی مقررات و قوانین و سازو کارهای قضائی که از وقوع جرم جلوگیری بعمل آورد .

ج - پیشگیری از طریق راه‌کنشهای تعلیمی و تربیتی و فرهنگی با پیش بینی برنامه‌هایی از این قبیل و نیز برنامه‌های حرفه‌آموزی به منظور اصلاح مجرمان زندانی .

مطالعاتی که درباره مجرمان در زندان صورت می‌گیرد ، تا حدود بسیار بالائی می‌تواند راه و رسمهای روشمناهی را در پیش پای قوه قضائیه بگذارد که با اتخاذ آنها در قالب سیاستهای قضائی و نظایر آن انجام این وظایف و نامین نظر قانونگذار اساسی و تادی اعکان پذیر گردد . نکته‌ای که باید بدان توجه دقیق شود اینست که قانون اساسی به پیشگیری از وقوع جرم توجه دارد بنابراین باید و میتوان زندان را بعنوان محل اصلاح مجرمان و مرکز مهم مطالعه برای پیشگیری از وقوع جرم تلقی نمود .

از سوی دیگر سطوانات متعدد (که در همین حال بطور پراکنده انجام یافته و بنا شده است) آنگاه که باید و شاید گوناگونی نشده و بنا بر این نتیجه‌گیری کامل از آنها بعمل نیامده است (اجداد از روشن میکنند که بخشی عمده از مجرمان ، کارمندی نداشته و یا حرفه قابل استفاده‌ای آشنا نبوده‌اند ، فقر و یا چاندیده‌آندی بیشتر (درمقایسه با درآمد بسیار ناچیزشان) آنها را به جانب ارتکاب بعضی از جرائم از قبیل سرقت ، مال‌خوری ، کلاهبرداری ، جعل ، بخشی از اعمال مزاحمت ، ورود در باندهای قاچاق ، فروش مواد مخدر و ... سوق داده است . تراکم زندان و بی‌کاری در این محل نیز ، گهگاه سبب میشود که متهمان و محکومان جرائم کوچک ، ناخواسته و کم‌وبیش ناآگاه به‌دام بیفتند و وقت خود را در زندان مسروف آموزش راه و رسمهای جدید یا بیچیده ارتکاب جرائم بنمایند و پس از آزادی از زندان بصورت قریباً ویرانیده و مطلع دوباره دست به ارتکاب جرائم سنگین‌تر بزنند و دیگر بار در مقام سزای سزاواره زندان شوند و استمرار " واقعه " " جرم و جنایت " گروه مجرمان را تحقق بخشند .

برای حل این دو مسأله اساسی از جمله راه‌های عملی و نوتر آنست که برای زندانیان

بند ۵ اصل ۱۶۶ قانون اساسی

۵- اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین .

لایحه قانونی واگذاری ادارات موزندانیها به وزارت دادگستری

مصوب ۵۸/۶/۱۲

ماده ۱- ادارت کفیه امور مربوط به زندانیها و موسسات صنعتی و کشاورزی و سایر موسسات وابسته بآنها در سایر کشورها وزارت دادگستری واگذار میشود و بعنوان ادارت کل زندانیها جزء سازمان وزارت دادگستری قرار میگردد تشکیلات و وضع استخدامی کارکنان ادارت کل زندانیها و ترتیب ادارات موزندانیها به موجب آئین نامه تعیین میشود .

تبصره- تاریخ تحویل موسسات مذکور در این ماده و تصدیه ادارات موزندانی توسط وزارت دادگستری از طرف این وزارتخانه اعلام خواهد شد .

ماده ۲- افسران ، درجه داران ، ضابطان و همچنین کارمندان و بطور کلی تمام پرسنل ادارت کل زندانیها بصورت نامور یا رعایت قوانین مقررات استخدامی مخصوص در اختیار وزارت دادگستری قرار میگردد و حقوق و مزایای آنان تا زمانیکه در ادارت کل زندانیها بخدمت اشتغال دارند از طرف وزارت دادگستری تامین و پرداخت میشود .

ماده ۳- بودجه و اعتبارات تصویب ادارت کل زندانیها و موسسات وابسته به آن (اعم از اعتبارات عمومی و عمرانی و اختصاصی) و کلیه وسایط و تالیف و تجهیزات فنی و ارتباطی و سلاح و ساختها و بطور کلی تمام لوازمی که در تاریخ تصویب این قانون جزء اموال ادارت کل زندانیها و موسسات وابسته بدان است و نیز سایر اموال غیر منقول بخدمت زندانیها و موسسات وابسته به آن بوجه عمرانی ادارت کل زندانیها در حال حاضر بوسیله وزارت معادن و صنایع ایران یا هر بوسه دیگری در دست تهیه یا اجراء است عمداً بوزارت دادگستری منتقل میشود و وزارت معادن و صنایع سازی باموسسات مربوط آنها را طبق نظر وزارت دادگستری تکمیل و امدادات نمود در اختیار این وزارتخانه قرار خواهند داد . سازمان برنامهدو بدوجه موظف است نسبت باین انتقال اعتبارات مذکور در فوق اقدام کند .

ماده ۴- بودجه و مواظفات اعتبارات مورد نیاز امور پرسنلی و ادارات و تجهیزات لازم برای ادارات موزندانیها و موسسات وابسته بدان همه ساله توسط وزارت دادگستری تهیه و تحت عنوان برنامه های مشخص ضمن بودجه وزارت دادگستری پیشنهاد خواهد شد .

ماده ۵- خدمت قضائی که در ادارت کل زندانیها یا کانونهای اصلاح و تربیت انجام وظیفه میکنند خدمت قضائی محسوب است .

ماده ۶- ترفیع ماورین زندان ما مور خدمت (افسران - درجه داران - همدریان) با جلب نظر دادستان هر استان محل صورت خواهد گرفت و از جهت سایر ضوابط تابع شهرداری و مقررات مخصوص خود خواهند بود .

دادستان استان در این مورد نظر دادستان شهرستان یا رئیس دادگاه بدخست مستقل حوزه خود را استفسار خواهد کرد .

ماده ۷- رسیدگی بد تخلفات انتظامی ماورین غیر قضائی زندان خواهد میتوان عام مسور خدمت بابه عنوان مستخدم ادارت کل زندانیها بموجب آئین نامه ای غرامت بود که بد تصریب وزیر دادگستری میسرند .

ماده ۸- کارمندان کانونهای اصلاح و تربیت از مزایا و فوق العاده مخصوص ماموران ادارت کل زندانیها استفاه نخواهند کرد .

گسترده و کوششهای سنجیده و همد جانبه است ، مناسبانه تا بحال به لحاظ مشکلات فراوان از جمله عدم تمرکز در برنامه ریزی ، فعال نبودن مطالعات ، جرم شناسی ، تعدد و تراکز دست اندرکار اداره زندانها ، نارسا بودن قوانین و مقررات مربوطه ، به اهداف فوقیه اندازه کافی نزدیک نشده ایم .

پس از پیروزی انقلاب اسلامی ، آموزش زندانها ، مطابق تصمیم قانونگذار به قسود قضائیه و شورای سرپرستی زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور و اگذار شد و شورای سرپرستی تشکیل گردید و آئین نامه اداره زندانها نوشته شد اما تا کنون کار تحویل و تحول زندانها ، از لحاظ اداره ، بطور کامل و منظم سر و سامان نیافته است و با توجه به این امر که شورای سرپرستی زندانها از اسکانات اجرائی و اداری و اعتبار نالی برخوردار نیست نتوانسته است ، و نه اینکه نخواسته است ، بطور تشکیلاتی موثر باشد . کارها و فعالیتها هم که شورای سرپرستی در طی ماههای اخیر داشته و به انجام رسانده و در انجام آنها نیز موفق بوده است با باری همکاری افراد نادرست و با بیواسطه کشیکهای بوده است که از گوشه و کنار بدشورای سرپرستی نمودند . و روشن است که باین روش کار و باین سطح اعتبارات نالی تنها بطور ناقص و نوقت و موردی میتوان پاسخگویی مسائل دشوار و پیچیده رفاهی و بهداشتی و تربیتی و فرهنگی و اقتصادی زندان بود .

با توجه به نارسائی فراوان و متربات و آئین نامه اداره زندانها و خصوصا ضعف و نقرر تشکیلاتی ، موجود است که به تنهایی نمیتواند مقید قیادای نیست بلکه موجبات کندی کار و عدم تصمیم گیری یکسان و سریع و افزایش آورده است ، پس از مطالعه همه جانبه و بررسیهای مکرر و داخل اجرائی و اداری امر ، ایجاد یک سازمان واحد و اداره منظم آموزش زندان تشخیص داده شده است . بدین ترتیب با پیشنهاد تبدیل شورای سرپرستی زندانها به سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور ، همراه با تعیین وظایف و پیش بینی نحوه اداره سازمان بطور کلی ، امید است که تشکلهای موجود تشکیلاتی و اداری و اجرائی در فرصت مناسب بر طرف شود . بر اساس مراتب فوق الذکر لایحه زیر تقدیم میگردد .

لایحه تبدیل شورای سرپرستی زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور به " سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور "

اداره زندانها، باز دانشگاهها و کلیه مراکز اقدامات تأمینی و تربیتی کشور و موسسات صنعتی و کشاورزی وابسته به آنها شورای سرپرستی زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور به سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور که در این قانون سازمان ناهبده میشود، تبدیل میگردد. این سازمان زیر نظر شورای عالی قضائی انجام وظیفه خواهد کرد.

ماده ۲ - وظایف سازمان به شرح زیر است .

الف - اداره کلیه امور مربوط به زندانها و موسسات صنعتی و کشاورزی وابسته به آنها و موسسات اقدامات تأمینی و تربیتی در سراسر کشور .

ب - ایجاد امکانات و تسهیلات لازم در زمینه اصلاح و ارشاد و آموزش زندانیان و اشتغال و حرفه آموزی آنها .

ج - کمک به رفع مشکلات مادی و معنوی خانواده زندانیان .

د - برنامه ریزی بمنظور جذب گنجهای مردمی و موسسات خیریه .

ه - برنامه ریزی جهت اشتغال زندانیان در داخل و خارج کشور با استفاده از امکانات سازمان و نیز سرمایه های دولتی ، بانکی ، تعاونیها ، بخش خصوصی .

و - تهیه آمار و اطلاعات لازم بمنظور استفاده در مطالعات مربوط به جرمشناسی و ارتداد آن به شورای عالی قضائی .

ز - تهیه لیست زندانیان واجد شرایط عفو یا تخفیف و ارائه آن به دیوانعالی

کشور و همچنین پیشنهاد آزادی مشروط به مقامات قضائی مربوط .

ماده ۳ - رئیس سازمان به پیشنهاد دادستان کل کشور و با تصویب شورای عالی قضائی برای در سال منصوب میشود و نصب مجدد وی نیز بلامانع است . عزل رئیس سازمان با شورای عالی قضائی خواهد بود .

ماده ۴ - بودجه سازمان در ردیف مستقل همه ساله در بودجه کل کشور منظور خواهد شد .

ماده ۵ - کلیه ناراشی ها و اموال منقول و غیر منقول که تا تاریخ تصویب این قانون مربوط به اداره زندانها و آموزش زندانیان است ، از قبیل انبارها ، ساختمانها ، وسائل نقلیه ، ملزومات و تجهیزات و بیمارستانها و درمانگاهها از طرف دادستانی کل کشور ، شهرداری جمهوری اسلامی ایران ، کمیته انقلاب اسلامی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ارتش جمهوری اسلامی ایران همراه با اعتبارات مربوط در بودجه کل کشور بدین سازمان منتقل میشود .

رئیس سازمان و رئیس دستگاه مربوط حسب مورد ظرف سه ماه تحویل و تحویلینمای

داوطلب کار و نیز به جهت حرفه آموزی به ایشان وبالایردن سطح تخصص آنها ، صنایع لازم ایجاد گردد و توسعه یابد . این امور سبب میشود که .

اولا - اوقات زندانی صرف سازندگی شود و احساس بیهودگی و ناامیدی در وی از میان برود .

ثانیا - زندانی وقت کافی برای بدآموزی نداشته باشد ، هم بعنوان معلم و هم بعنوان متعلم .

ثالثا - باکاری که زندانی به انجام میرساند .

۱ - امکانات رفاهی بیشتری برای خود فراهم آورد .

۲ - پس اندازی برای آینده بدست آورد .

۳ - قسمتی از هزینه خانواده خویش را تامین کند .

۴ - و در نتیجه با آسایش مادی نسبی کداز این طریق برای خانواده اش فراهم میآید و امیدوی که بدآینده پیدامیکند آسایش فکری وی تامین گردد .

رابعا - آسایش فکر و خیال زندانی ، زمینه را برای پذیرش پیامهای تربیتی و فرهنگی در میان در وی ایجاد میکند .

خاصا - با حضور زندانیان در کارگاهها ، محیط زندان در روز خلوت میشود و نگاهبانی نسبی تراکم موجب آسایش دیگر زندانیان در طول روز میشود .

سادسا - زندانی با آموختن حرفه در زندان و یا بازآموزی و یافتن تخصص در رشته فنی ، آینده شغلی روشنتری خواهد یافت .

و این همه سبب میشود که زندانی پس از آزادی ، به جانب یک زندگی سالم و آبرومند رو کند و کمتر گرد ارتکاب جرم بگردد .

البته در حال حاضر امکاناتی برای صنایع و حرفه آموزی زندانیان وجود ندارد که باید توسعه یابد و تقویت شود .

باتوجه به آنچه اجمالا بیان شد از آنجا که عاده حیثیت و شخصیت انسانی مجرمان زندانی یکی از اهداف نظام جمهوری اسلامی و یکی از راههای اساسی و ریشه ای جرم زدایی

و اصلاح عمومی جامعه می باشد ، طبیعا دستگاه اداره کننده زندانها و بازپروری آنها و مراکز اقدامات تأمینی و تربیتی نیز باید از لحاظ ترکیب نیروی انسانی و امکانات و ابزار قانونی

به گونه ای باشد که بتواند زندانیان را تربیت کند و محیط زندان را به جولا نگاهی برای بازسازی و تعلیم و تربیت اینگونه افراد بدل سازد . و این امر دستخیز فعالیتها و سامان و

ماده ۱۰ - وزارت دادگستری بمنظور تربیت کادر تخصصی برای اداره امور زندانها اقدامات لازم را بعمل خواهد آورد و با اشتغال افراد مذکور بتدریج کسانی که بصورت مامور خدمت در ادارہ کل زندانها انجام وظیفه میکنند به شهربانی باز خواهند گشت. شهربانی موظف است کلیه مکانات خود را برای تربیت کادر تخصصی در اختیار وزارت دادگستری قرار دهد و تا زمانی که کادر مذکور تکمیل ننهد شهربانی حسب اعلام وزارت دادگستری تعداد افسر و درجه دار و همدریغ مورد نیاز را بنویساند مامور خدمت در اختیار اداره کل زندانها خواهد گذاشت.

ماده ۱۱ - انتقال دائم مامورین ادارہ کل زندانها از شهربانی به وزارت دادگستری و تبدیلی وضع استخدامی آنان مطابق آئین نامه ای خواهد بود که بتصویب وزیر دادگستری و وزیر کشور میرسد.

ماده ۱۲ - آئین نامه های اجرایی این قانون بتصویب وزیر دادگستری بموقع اجرا گذاشته میشود.

لایحه قانونی الحاقی به ماده ۱ لایحه قانونی واگذاری اداره امور زندانها به وزارت دادگستری و اضافه شدن یک تبصره به ماده دوم مصوب ۵۹/۲/۲۳

ماده واحده - متن زیر و تبصره آن به ماده ۱ لایحه قانونی واگذاری اداره امور زندانها به وزارت دادگستری مصوب ۵۸/۶/۱۳ الحاق میگردد و تبصره ذیل ماده ۱ لایحه قانونی مزبور به متن ۲ تغییر مییابد.

شورائی مرکب از سه نفر از کارکنان موظف دولت بمنظور اداره امور زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی زیر نظر دادستان کل کشور تشکیل میشود و اعضاء این شورا از طرف شورا عالی قضائی انتخاب خواهند شد. آنان مامورین زندانها و مسائل مربوط به آن توسط این شورا طبق آئین نامه ای خواهد بود که بتصویب شورای سرپرستی یا شورای عالی قضائی خواهد رسید.

تبصره ۱ - قانون تأسیس سازمان اقدامات تأمینی و تربیتی مصوب ۱۳۵۶/۶/۷ و اصلاحیه مربوط در قسمتنامه شماره ۱۱ لایحه قانونی است لغو میگردد.